

BENTINCK, die goed op de hoogte is van de betreffende terreinen, zijne medewerking heeft toegezegd.

Mocht het blijken, dat het inburgeren van *Chr. dispar* in het Naardermeer niet naar wensch slaagt, dan zou de proef eventueel nog op andere terreinen van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, of desnoods elders, kunnen worden herhaald.

Amsterdam, November 1928.

J. H. E. WITTPEN.

Colias edusa F. in 1928.

Hoewel niet zoo groot in aantal als in 1919, was toch in deze omgeving (Velp, G.) *Colias edusa* F. in 1928 eene gewone verschijning. Mijn eerste exemplaar, een ♀, ving ik op 23 Augustus op eene uiterst dorre heide bij Oud Reemst, aan den weg van Arnhem naar Otterlo, toen ik zoekende was naar *Satyrus statilinus* Hufn. Op 1 September was ik in Noord-Brabant te Escharen, waar de Heer WITTPEN en ik verscheidene ♂♂ zagen vliegen, waarvan er enkele werden bemachtigd; ♀♀ werden evenwel niet waargenomen. Van 4-10 September te Hoog Soeren zijnde, vond ik de ♂♂ daar gewoon, doch zag maar één ♀. Op 12 September reed ik per auto over den Rijndijk tusschen de Grebbe en Wageningen, waar ik toen bij frisch weer zonder zonneshijn een groot exemplaar onder langs den dijk zag vliegen, vermoedelijk een ♀, dat ik toen echter niet kon bemachtigen. Eenige dagen daarna bezocht ik dezelfde plek meermalen, en wel op 14, 17 en 18 September, en vlogen er toen zeer vele, waarvan ik er een aantal ving en meenam, waaronder zich ook weder slechts één ♀ bevond. Ook bij Velp, in tuinen, waar veel bloemen stonden, was het dier eene gewone verschijning, en veel zag ik er langs den Zutphenschen straatweg, waar ik op 20 September, zeer tot mijn spijt, een mooi exemplaar van de alleen bij de ♀♀ voorkomende variëteit *helice* Hb. missloeg. Van genoemde variëteit ving ik in 1919 bij Tilburg drie exemplaren, en wel op 13, 15 en 18 September.

Na de koude dagen van einde October en begin November zag ik geen enkel exemplaar meer, ook niet bij de Grebbe, waar zij zoo talrijk geweest waren.

In vroegere jaren kwam ik geregeld over den zeedijk bij Wemeldinge in Zeeland, waar ik dan, steeds in Augustus, *C. edusa* zag vliegen; destijds was ik echter niet in de gelegenheid, mijne aandacht er speciaal aan te wijden. Toch ving ik er eenmaal een ♂, en wel op 7 Augustus 1908.

Als merkwaardigheid zij nog vermeld, dat ik op 30 October 1908, een zeer warmen, echt zomerschen dag, bij Bergen op Zoom een ♀ ving.

Al de exemplaren, die ik gedurende vele jaren zag en verzamelde, maakten op mij niet den indruk, alsof zij eene groote reis achter den rug hadden, zoodat deze zich wel in Nederland ontwikkeld zullen hebben. Voor zoover ik weet, heb ik nog nooit een exemplaar van *Colias edusa* in de maanden Mei, Juni of Juli waargenomen.

Velp, (G.), November 1928. P. J. VAN DEN BERGH LzII.

Wespenjaren.

Aangezien het niet van belang ontbloomt is, na te gaan, welke jaren zoogenaamde „Wespenjaren” zijn, dus jaren, waarin soorten van het genus *Vespa* in zeer grooten getale voorkomen, zóó, dat menschen en dieren er bepaald veel last van ondervinden, ja, dat er merkbare schade door deze dieren wordt veroorzaakt, heb ik in 1928, evenals in meerdere voorafgaande jaren, mijne aandacht aan dit probleem gewijd. Ook vooral om na te gaan, of er verband te vinden is tusschen het veelvuldig voorkomen van wespen en andere verschijnselen. Nu zag het er in 1928 eerst uit, alsof het aantal wespen het normale niet zou overschrijden, maar in den nazomer vermeerderde het aantal hier in mijne omgeving aanzienlijk, zoodat b.v. aan sommige vruchtensoorten, vooral aan peren, niet onbelangrijke schade veroorzaakt werd.

Alvorens nu eenige gevolgtrekkingen te maken, zou ik aan de lezers der Ent. Ber., voor zoo verre zij iets omtrent de veelvuldigheid van wespen in hunne omgeving hebben waargenomen, willen verzoeken, mij daarvan in kennis te stellen, opdat ik van veler observaties op dit gebied één geheel kunne maken.

Schovenhorst, Putten (G),
November 1928.

J. TH. OUDEMANS.
